

СОЦІАЛЬНА ПРАКТИКА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА КОРЕКЦІЇ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ПРЕДМЕТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

SOCIAL PRACTICE AS A DETERMINANT OF CORRECTION OF THE MAIN COMPONENTS OF THE SUBJECT MATTER OF ADMINISTRATIVE LAW OF UKRAINE

Курінний Є.В., д.ю.н., професор,
професор кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізький національний університет

Предмет адміністративного права має власні унікальні характеристики, які визначають особливе, неповторне призначення даної галузі права у суспільному житті, формування та функціонування державно-владного апарату та створення можливостей для позитивної самореалізації громадян у межах рідної країни. Враховуючи існуючі характерні особливості адміністративного права, зміст його предмета не відрізняється сталістю та стабільністю. На думку Т.О. Коломояць та В.К. Колпакова предмет адміністративного права – це відносини: а) публічного управління; б) відносини адміністративних послуг; в) відносини відповідальності публічної адміністрації за неправомірні дії або бездіяльність; г) відносини відповідальності за порушення встановленого порядку та правил (адміністративно-деліктні відносини). Розглядаючи владно-управлінський блок згаданого предмета, його краще вивчати цілим, тобто об'єднаним поняттям «публічне управління», проте не слід забувати про значну умовність зазначеного терміну, з огляду на ті суттєві відмінності, що існують між його частинами. Насамперед, це: законодавчо визначені цілі та завдання щодо її досягнення; принципи організації та функціонування виконавчо-розпорядчих органів; джерела фінансування, бюджет, власність та її розпорядники; масштаби застосування і дії відповідних управлінських засобів та механізмів; організація та порядок проходження державної та самоврядної служби. Наголошується, що в теперішніх умовах сервісний блок предмета адміністративного права потребує свого подальшого дослідження, одним з позитивних підсумків якого може стати його наступне об'єднання з владно-управлінською складовою з огляду на їх значну спорідненість та взаємозалежність. Констатується, що під час дослідження змісту предмету адміністративного права, необхідно враховувати ті соціальні процеси, що відбуваються в нашій країні, бо саме накопичена за їх результатами практика у значній мірі детермінує уніфікацію згаданого предмета, зміст якого мають утворювати три блоки споріднених відносин, що виникають у сферах: владно-управлінської діяльності; реалізації завдань адміністративної юстиції; втілення у життя функцій адміністративної відповідальності.

Ключові слова: предмет адміністративного права, суспільні відносини, державне управління, комунальне управління, адміністративна юстиція, адміністративна відповідальність, воєнний стан.

The subject matter of administrative law has its own unique characteristics that determine the special, unique purpose of this branch of law in public life, the formation and functioning of the state apparatus and the creation of opportunities for positive self-realization of citizens within their home country. Given the existing characteristic features of administrative law, the content of its subject matter is not characterized by permanence and stability. According to T.O. Kolomojets and V.K. Kolpakov, the subject matter of administrative law is the relations of: a) public administration; b) relations of administrative services; c) relations of liability of public administration for unlawful acts or omissions; d) relations of liability for violation of the established procedure and rules (administrative and tort relations). When considering the power-management block of this subject, it is better to study it as a whole, i.e., with the unified concept of "public administration", but one should not forget about the significant conventionality of this term, given the significant differences that exist between its parts. First of all, these are: legislatively defined goals and objectives for their achievement; principles of organization and functioning of executive and administrative bodies; sources of funding, budget, property and its managers; the scope of application and operation of relevant management tools and mechanisms; organization and procedure for civil and self-government service. The author emphasizes that under the current conditions, the service block of the subject matter of administrative law requires further research, and one of the positive outcomes of which may be its subsequent merger with the power and management component, given their significant affinity and interdependence. It is stated that when studying the content of the subject matter of administrative law, it is necessary to take into account the social processes taking place in our country, since it is the practice accumulated as a result of these processes which largely determines the unification of the said subject matter, the content of which should be formed by three blocks of related relations arising in the areas of: power and management activities; implementation of administrative justice tasks; and implementation of administrative responsibility functions.

Key words: subject matter of administrative law, public relations, public administration, municipal administration, administrative justice, administrative responsibility, martial law.

Вступ. Адміністративне право не даремно вважають самою значною за обсягом та найбільш динамічною за властивостями своїх норм галуззю вітчизняного права. Перша ознака стосується строкатості палітри суспільних відносин, які підпадають під його регулювання (від правил дорожнього руху до алгоритмів створення ракетної зброї). Друга особливість, показує можливість вчасно реагувати владним структурам за допомогою згаданих вище норм на ті явні чи приховані зміни (тенденції, новації, порушення), що відбуваються у суспільстві та потребують невідкладних змін у правовому регулюванні або впровадження нових відповідних норм, що забезпечать контрольованість та спрямованість тих чи інших процесів у бажане для соціуму і держави русло розвитку (наприклад, відносини пов'язані з цифровізацією, нанотехнологіями, штучним інтелектом).

Відмінність адміністративно-правових відносин від інших суспільних відносин, що мають інше галузеве правове регулювання досягається за допомогою відповідного предмета.

Взагалі, у теорії права, предмет правового регулювання (далі – предмет) відіграє роль первинного та відправного елемента у понятійній системі права. За допомогою предмета встановлюються межі суспільних відносин, що підлягають або повинні піддаватися правому регулюванню нормами відповідної галузі права. Предмет фундаментальної галузі права має особливе сприйняття бо встановлює не тільки межі широкого пласту споріднених суспільних відносин, що підлягають правовому регулюванню, а й акумулює у собі характерні аксіологічні особливості, за допомогою яких визначається місце і роль конкретної основної галузі права у загальній системі права відповідної держави.

Предмет адміністративного права (далі – ПАП) має власні унікальні характеристики, які визначають особливе, неповторне призначення даної галузі права у суспільному житті, формування та функціонування державно-владного апарату та створення можливостей для позитивної самореалізації громадян у межах рідної країни. Також, врахову-

ючи вже зазначені характерні особливості адміністративного права, зміст його предмета не відрізняється сталістю та стабільністю. Тобто переважно більшість суспільних відносин, з яких утворюються його складові знаходяться у постійній динаміці змін (вдосконалення, деформація, відмирання), саме це у значній мірі спонукає до потреби періодичного перегляду та уточнення складових (родових, видових, підвидових) ПАП.

Проблемами пов'язаними з ПАП займалась і продовжує займатися значна кількість українських учених-адміністративістів, науково-теоретичною основою для вивчення цього важливого питання можуть слугувати праці таких відомих учених як: В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, В.М. Гаращук, Є.В. Додін, Р.А. Калюжний, Т.О. Коломєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, В.Я. Настюк, О.І. Харитонova та ін.

Враховуючи злободенність порушеної теми та ті суттєві динамічні зміни характеристик значної частини суспільних відносин, які підлягають адміністративно-правовому регулюванню в умовах широкомасштабної війни в Україні, виникла потреба вивчення ролі теперішніх соціальних практик, як комплексної причини корекції основних складових предмета адміністративного права України, яка окрім власної значимості, також визначає мету цієї праці.

На початку викладення основного матеріалу необхідно зазначити, що у порівнянні з предметами інших вітчизняних галузей права, вчення про ПАП за останні 33 роки набуло найбільше нових розширюючих його зміст змін. Якщо до 1991 року включно уява про ПАП зводилась лише до відносин державного управління, то завдяки професору І.П. Голосніченко вже з 1992 року у структурі даної галузі права почали виокремлювати також відносини пов'язані з адміністративними деліктами, тобто конструкція ПАП припинила сприйматись як моноструктурна.

З середини дев'яностих років минулого та на початку нульових років поточного століття, майже усі значущі зміни щодо розуміння ПАП відбулися під візіонерським впливом В.Б. Авер'янова. Саме у значній мірі завдяки цьому видатному науковцю у структурі ПАП були виокремлені публічно-сервісні відносини, а також взятий курс на переформатування глибинного суспільного призначення українського адміністративного права з «права державного управління» на «право забезпечення і захисту прав людини» [1, с. 10].

В Академічному курсі адміністративного права України 2004 року за редакцією В.Б. Авер'янова (далі – Академічний курс) зазначається, що до предмета вказаної галузі права входять групи однорідних суспільних відносин, що формуються: а) у ході державного управління економічною, соціально-культурною, та адміністративно-політичною сферами, а також реалізації повноважень виконавчої влади, делегованих державою органам місцевого самоврядування, громадським організаціям та деяким іншим недержавним інституціям; б) у ході діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб щодо забезпечення реалізації та захисту в адміністративному порядку прав і свобод громадян, надання їм, а також юридичним особам різноманітних адміністративних (управлінських) послуг; в) у процесі внутрішньої організації та діяльності апарата усіх державних органів, державних підприємств, установ та організацій, а також у зв'язку з проходженням державної служби або служби в органах місцевого самоврядування; г) у зв'язку з реалізацією юрисдикції адміністративних судів і поновлення порушених прав громадян та інших суб'єктів адміністративного права; д) у ході застосування заходів адміністративного примусу, включаючи адміністративну відповідальність фізичних і юридичних осіб [2, с. 71].

У 2021 році Т.О. Коломєць та В.К. Колпаков у своїй спільній науковій статті наголошували, що саме вони –

відносини щодо виконання адміністративних зобов'язань публічної адміністрації перед суспільством – є узагальненою назвою системної сукупності відносин, що утворюють предмет адміністративно-правового регулювання, або є предметом адміністративного права.

Таким чином, відносини адміністративних зобов'язань (предмет адміністративного права) – це відносини: а) публічного управління; б) відносини адміністративних послуг; в) відносини відповідальності публічної адміністрації за неправомірні дії або бездіяльність; г) відносини відповідальності за порушення встановленого порядку та правил (адміністративно-деліктні відносини).

Характерною ознакою усіх названих вище видів адміністративно-правових відносин є те, що органи публічної адміністрації виступають у них владною стороною, яка реалізує свої виконавчо-розпорядчі повноваження. Владність у такому вимірі розуміється як наявність врегульованого законодавством права на ухвалення владного (обов'язкового) рішення, при виникненні відповідного юридичного факту [3, с. 23].

На перший погляд, у порівнянні зі структурою ПАП викладеною в Академічному курсі, майже відсутні відмінності, тільки з'явилася згадка про так звані адміністративні зобов'язання публічних адміністрацій (що дорівнюють змісту ПАП), державне та самоврядне управління, відповідні внутрішньо-організаційні та державно-службові та комунально-службові відносини – додані до публічного управління та у дещо завуальованому аналозі відносин адміністративної юстиції не згадуються адміністративні суди.

На відміну від першого варіанту структури ПАП, яка складається з п'яти елементів, другий підхід обмежується лише чотирма, що є у цілому краще, бо його автори намагаються уніфікувати та систематизувати ті чи інші однорідні суспільні відносини, які формують ПАП.

Найбільш цікавою, однак й найменш доопрацьованою з останнього варіанту, виглядає новація про відносини адміністративних зобов'язань публічної адміністрації, яка з огляду на свою абстрактність, не дуже підходить для загального відмежування адміністративно-правових відносин від суспільних відносин, що обслуговуються нормами інших «управлінських» галузей права, насамперед – фінансового, земельного, інформаційного права. Для виокремлення безпосередніх відносин, що регулюються нормами адміністративного права від вказаних вище «спеціальних» владно-управлінських відносин, згадана новація про адміністративні зобов'язання, підходить більше, бо допомагає чітко визначити безпосередній об'єкт та предмет (який уособлюють фінанси, земля, інформація) відповідних відносин. Однак й при цьому слід бути обережними, бо як відомо за теоретичними канонами, нормами адміністративного права також забезпечуються процесуальні (процедурні) та охоронні (деліктні) відносини, що поєднані з відповідними матеріальними та регуляторними відносинами інших «управлінських» галузей права (один з суттєвих проявів фундаментальності адміністративного права).

При цьому достатньо оригінальна думка про адміністративні зобов'язання публічної адміністрації є достатньо цікавою та такою, що має істотні теоретичні та практичні перспективи у подальшому творчому пошуку, особливо у намірах досягнення балансу між правами конкретного громадянина та обов'язками певного чиновника (і навпаки) у межах відповідних адміністративно-правових відносин.

Говорячи про владно-управлінський блок ПАП, безперечно його краще розглядати цілим, тобто об'єднаним поняттям «публічне управління», проте не слід забувати про значну умовність зазначеного терміну. Безперечно між цими двома різновидами публічно-владного управління є немало спільного: об'єднана стратегічна задача забезпечення сус-

пільного розвитку з помітною роллю імперативного методу у правовому регулюванні відносин; налагадження та підтримання зворотного зв'язку між виконавчими структурами влади та громадянами; забезпечення належного рівня громадського порядку та громадської безпеки; достатньо висока взаємозамінність між державними та комунальними службовцями на місцевому та регіональному владних рівнях. Однак як доводить практика, доволі складно комплексно та системно досліджувати усі актуальні проблеми державного та комунального (самоврядного) управління під об'єднаним «науковим брендом» публічного управління, з огляду на ті суттєві відмінності, що існують між його частинами. Насамперед, це: законодавчо визначені цілі та завдання щодо її досягнення; принципи організації та функціонування виконавчо-розпорядчих органів; джерела фінансування, бюджет, власність та її розпорядники; масштаби застосування і дії відповідних управлінських засобів та механізмів; організація та порядок проходження державної та самоврядної служби.

На відміну від часів радянського союзу, у якому домінувала державна форма власності, здійснення повного управлінського циклу було властиве майже на усіх об'єктах ключових соціальних сфер (економічній, соціально-культурній, адміністративно-політичній). В пострадянській українській державі зміст державно-управлінських відносин, навіть на підприємствах з відповідною власністю, поєднується з елементами властивими ринковим відносинам (ринкова закупівельна ціна матеріалів або нефіксована вартість збуту продукції).

Подібні тенденції можна спостерігати й на об'єктах комунальної власності, на яких за відсутності належного контролю, практикуються достатньо часті зловживання, втім те саме відбувається й на підприємствах з державною власністю (наприклад сумнозвісне Укренерго). В умовах воєнного стану в Україні подібні негативні явища не скільки не зменшилися, а навіть навпаки. Численні зловживання під час реалізації державно-управлінських функцій, періодично виявляються при закупівлі провіанту та певних різновидів озброєнь Силам оборони України.

Наступна найбільш контроверсійна проблема стоїть доцільності виокремлення самостійного блоку ПАП – відносин адміністративних послуг.

З часу порушення теми цих послуг пройшло не менше чверті століття, за цей час накопичена достатня практика регулювання вказаних відносин, на підставі якої виникають цілком обґрунтовані, підкріплені відповідним досвідом сумніви щодо перспективи подальшого завищеного статусу сервісних відносин у структурі ПАП.

На мою думку, аналіз положень Закону України № 5203-VI від 06.09.2012 «Про адміністративні послуги» та інших нормативно-правових документів, що регулюють певні публічно-сервісні відносини поза межами згаданого закону (наприклад, набуття прав стосовно об'єктів, обмежених у цивільному обігу), а також відповідні узагальнені практики, дозволяють стверджувати про наявність значної владно-управлінської складової у порядку забезпечення означених послуг. Які надаються за умов виконання певних вимог з дотриманням законодавчо визначених процедур, що супроводжуються використанням таких обов'язкових управлінських компонентів як облік та контроль.

Крім того, існує значна частка послуг, що надаються уповноваженими органами виконавчої влади та виконавчими структурами органів самоврядування, що формально не підпадають під визначення адміністративних послуг, а фактично ними є (наприклад, це ліцензування у сфері медіа, порядок здійснення якого закріплений у ст. 50 Закону України № 2849-IX від 13.12.2022 «Про медіа»).

Нагадаю, що згідно пунктів 5 та 6 частини 1 статті 1 Закону України № 222-VIII від 02.03.2015 «Про ліцензування видів господарської діяльності», ліцензія – це право суб'єкта господарювання на провадження виду господарської

діяльності або частини виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, тобто засобу державного регулювання провадження видів господарської діяльності, спрямованому на забезпечення безпеки та захисту економічних і соціальних інтересів держави, суспільства, прав та законних інтересів, життя і здоров'я людини, екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища.

Також, нормативно визначений Порядок видачі дозволів на право придбання та зберігання різноманітних видів зброї, безсумнівно слід віднести до управлінських процедур сервісного спрямування, що регулюються адміністративно-правовими нормами. (Наказ МВС України № 622 від 21.08.1998 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів»).

Враховуючи існуючу значну чисельність законодавчо передбачених адміністративних сервісів та споріднених до них послуг, перелік яких знаходяться у сфері регулювання інших нормативно-правових актів, яке відрізняється тільки особливостями змісту видових та безпосередніх об'єктів регулювання, виглядає цілком доречним об'єднання усіх цих різновидів сервісно-управлінської діяльності у межах поняття «публічно-управлінські послуги», тобто послуги, які надаються під час регулювання певних публічно-управлінських відносин.

Також вивчаючи проблему адміністративних (публічно-управлінських) послуг, не слід забувати про тенденції щодо обмеження задіяння повного формату владного управління, бо навіть у теперішніх умовах його елементи застосовують у значній мірі вибірково, щоб в оптимальні терміни отримати максимально позитивний результат, не породжуючи при цьому зайвих бюрократичних перешкод.

Безперечно, сервісний блок потребує свого подальшого дослідження, одним з позитивних підсумків якого може стати його наступне об'єднання з владно-управлінською складовою ПАП з огляду на їх значну спорідненість, взаємозалежність та затребуваність в Україні позитивних результатів від невикористаного потенціалу державного і самоврядного управління.

Наступною складовою ПАП, на якій хотілося б зупинитись є відносини адміністративної юстиції, так саме адміністративної юстиції, а не юрисдикції адміністративних судів і поновлення порушених прав громадян та інших суб'єктів адміністративного права як зазначається в Академічному курсі, або відносин юрисдикції адміністративних судів і поновлення порушених прав громадян та інших суб'єктів адміністративного права, як пропонується у вже цитованій науковій праці Т.О. Коломоєць та В.К. Колпакова.

Головними особливостями адміністративної юстиції в Україні, є те що: вона вважається окремим інститутом адміністративного права (в усякому разі це досі не піддалось достатньо аргументованому з науково-теоретичних позицій сумніву); її моделі властиві певні особливості, однією з яких є фактична незавершеність формування; після прийняття Закону України № 2073-IX від 17.02.2022 «Про адміністративну процедуру» моно-структурна конструкція даної юстиції фактично перетворилась у бікомпонентну модель, що складається з системи адміністративних судів та відповідних публічно-управлінських інстанцій, представники яких мають здійснювати дієвий контроль відносно владно-управлінських рішень своїх підлеглих.

Хоча в Академічному курсі під адміністративною юстицією пропонується розуміти систему судових органів (судів), які контролюють дотримання законності у дер-

жавному управлінні шляхом вирішення в окремому процесуальному порядку публічно-правових спорів, що виникають у зв'язку зі зверненням фізичних чи юридичних осіб до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування або їх посадових осіб [2, с. 394]. Тобто досягнення відповідної справедливості покладається лише на «систему судових органів (судів)», але як свідчить соціальна практика, функції адміністративної юстиції можуть здійснювати не тільки судовими органами, а й за допомогою безпосередніх керівників публічних службовців або вищих адміністративних органів (владно-управлінських інстанцій). Безпосереднє наповнення змісту адміністративної юстиції як інституту адміністративного права у конкретній державі залежить від особливостей її моделі (типу) цього різновиду юстиції.

Наприклад, у Франції діє «управлінська модель» адміністративної юстиції, за якою органи даної юстиції – не підконтрольні судам загальної юстиції, а функціонують у вигляді окремої підсистеми у структурі вертикалі органів державного управління. Щодо ФРН, то там запроваджений адміністративно-судовий різновид моделі адміністративної юстиції, що характеризується незалежною системою спеціалізованих судів, які функціонують окремо від загальної судової системи і не мають залежності від державно-управлінських інституцій (суттєвою особливістю у роботі адміністративних судів Німеччини є те, що звернення до них відбувається лише після відповідної відомчої перевірки, що здійснювалось у межах конкретного адміністративного провадження).

Подібний механізм, на мій погляд, слід запровадити й в нашій державі, це сприяло б суттєвому розвантаженню роботи адміністративних судів (особливо першої інстанції), а також помітно вплинуло на якість адміністративних проваджень, проведення яких, згідно положень Закону України «Про адміністративну процедуру», покладається на адміністративний орган – орган виконавчої влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, інші суб'єкти, які відповідно до закону уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації (пункт 1 частини 1 статті 2).

Окрім викладеної новачки, у межах адміністративної юстиції, необхідно розширити акценти на досягнення її головного завдання, яке має стосуватися не тільки поновлення порушених прав громадян та інших суб'єктів адміністративного права, шляхом виправлення факту недотримання вимог норм відповідного законодавства під час виконання обов'язків публічно-владним(-ми) учасником(-ами) адміністративно-правових відносин, а й притягнення до юридичної відповідальності (насамперед дисциплінарної), посадової особи (осіб), за результати дій (бездіяльності) якої (яких) зазначені права піддалися неприпустимій деформації. Також при цьому потрібно встановити чітку «лімітну стелю» на кількість скоєних подібних «управлінських непорозумінь» (наприклад, у разі порушення прав громадян більше одного разу на рік, чи два рази постіль протягом двох років – такий службовець має бути звільнений не тільки зі займаної посади й взагалі з державної (комунальної) служби).

Відносини адміністративної відповідальності або адміністративно-деліктні відносини складають черговий і завершальний блок суспільних відносин, що охоплюються ПАП. На перший погляд може скластися хибне враження про відсутність потреби в стратегічних змінах

у цьому давньому та достатньо дослідженому інституті адміністративного права (інституті адміністративної відповідальності). Втім, як доводить накопчений досвід соціального життя, певні трансформаційні заходи мають відбутися і в організації протидії накопиченим проблемам в області адміністративно-деліктних відносин.

По-перше, необхідно остаточно визначитися з нагальною потребою підготовки та прийняття нового кодифікованого законодавчого акту про адміністративні правопорушення. По-друге, на підставі існуючих соціальних практик та продовження відповідних негативних тенденцій, визначитися зі складами адміністративних проступків у нормах яких передбачити таку кваліфіковану ознаку як «скоєння в умовах воєнного часу». По-третє, за наслідками аналізу результатів адміністративної практики та об'єктивного підвищення суспільної небезпеки, ініціювати переведення у ранг кримінальних проступків окремих складів чинних адміністративних проступків. По-четверте, активізувати формування науково-теоретичного та науково-практичного підґрунтя для вирішення питань пов'язаних з так званими фінансовими санкціями, законодавче закріплення яких продовжується в умовах відсутності нормативно формалізованої фінансово-правової відповідальності, що цілком відповідає сталим теоретичним канонам розуміння правової відповідальності та її різновидів. По-п'яте, здійснити ретельне вивчення наявних проблем, які стосуються відповідних адміністративних процедур та строків, що охоплюються та реалізуються у межах єдиних принципів та інших ключових положень адміністративно-деліктного процесу. По-шосте, посилити науково-теоретичне підґрунтя для подальшого вдосконалення практики притягнення до адміністративної відповідальності юридичних осіб. По-сьоме, підготувати належну аргументацію для розширення видів адміністративних стягнень відносно фізичних та юридичних осіб, до яких продовжують застосовувати різноманітні санкції, бездоганність яких піддається беззаставному сумніву з огляду на існуючі пробіли у чинному вітчизняному законодавстві.

Безумовно, що сім наведених проблем пов'язаних з вдосконаленням функціонуючого інституту адміністративної відповідальності не є повним переліком нагальних питань адміністративно-деліктних відносин в українській державі, однак належне та оперативне вирішення хоча б більшості з них, сприятиме подальшій успішній трансформації відповідної складової ПАП.

На підставі викладеного можна **констатувати**, що під час дослідження змісту ПАП, необхідно враховувати ті соціальні процеси, що відбуваються в нашій країні, бо саме накопичена за їх результатами практика у значній мірі детермінує затребувані суспільством позитивні зміни, які з часом мають позначитись на темпах соціального розвитку України та позитивній самореалізації її громадян. Втілення у життя таких високих цілей у значній мірі залежить від якості та належної систематизації адміністративного законодавства, стратегічна спрямованість якого повинна відповідати трьом складовим блокам ПАП. А саме суспільним відносинам у сфері: владно-управлінської діяльності (публічного управління, яке по горизонталі поділяється на державне та самоврядне управління); реалізації функцій адміністративної юстиції, через застосування юрисдикційних повноважень адміністративних органів та адміністративних судів; виконання завдань адміністративної відповідальності уповноваженими на те державними (самоврядними) органами та посадовими особами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авер'янов В.Б. Адміністративне право України: доктринальні аспекти реформування. *Право України*. 1998. №8. С. 8-13.
2. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник / у двох томах: Том Загальна частина. Ред. колегія В.Б. Авер'янов (голова). Київ: Юридична думка. 2004. С. 584.
3. Тетяна Коломоець, Валерій Колпаков. Доктрина та предмет: сутність і зміст адміністративного права. *Право України*. 2021. № 10. С. 12-27.